

ಎಲ್ಲಿ ಮನವು ನಿರ್ಭಯವಾಗಿ ತಲೆ ಎತ್ತಿ ನಿಲ್ಲಬಲ್ಲುದೋ

ಎಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನವು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿರುವುದೋ

ಎಲ್ಲಿ ಜಗವು ಮನೆಗಳೆಂಬ ಸಂಕುಚಿತ ಗೋಡೆಗಳಿಂದ

ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗಲಿವೆ...

ಆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದಡೆಗೆ, ನನ್ನ ತಂದೆಯೇ ಜಾಗೃತವಾಗಲಿ

(‘ನನ್ನ ರಾಷ್ಟ್ರವು’- ಕರೊ ಜಾಗರಿತ- ಗೀತಾಂಜಲಿ- ಟ್ಯಾಗೋರ್, ಅನುವಾದ: ಬಿ.ಟಿ. ಶಶಿಕಲಾ ಸುಬ್ಬಣ್ಣ)

ಮೇಲಿನ ಕವಿತೆ ನೊಬೆಲ್ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪುರಸ್ಕೃತ ಕೃತಿ ‘ಗೀತಾಂಜಲಿ’ಯಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಗೀತಾಂಜಲಿಗೆ 10. 12. 1913 ನೋಬೆಲ್ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಸಂದಿತು.

ರವೀಂದ್ರನಾಥ ಟ್ಯಾಗೋರರು ತಮ್ಮ ಗೀತಾಂಜಲಿ ಹಾಗೂ ಇನ್ನಿತರ ಕವನ ಸಂಕಲನಗಳಿಂದ ಆಯ್ದು 103 ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ಇಂಗ್ಲಿಷಿಗೆ ತಾವೇ ಅನುವಾದ ಮಾಡಿದ್ದರು. ಇದನ್ನು ಲಂಡನ್ನಿನ ಇಂಡಿಯಾ ಸೊಸೈಟಿ 1912ರಲ್ಲಿ The song offerings ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಪ್ರಕಟಿಸಿತು. ಮರುವರ್ಷ ಮ್ಯಾಕ್‌ಮಿಲನ್ ಪ್ರಕಾಶನ ಸಂಸ್ಥೆ ಈ ಅನುವಾದಿತ ಕೃತಿಯನ್ನು ‘ಗೀತಾಂಜಲಿ’ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಪ್ರಕಟಿಸಿತು. ನಂತರ ಈ ಕೃತಿ ಜಗತ್ತಿನಾದ್ಯಂತ ಇದೇ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆಯಿತು. ವಿಶೇಷವೆಂದರೆ ಐರಿಷ್ ಕವಿ ಡಬ್ಲ್ಯೂ.ಬಿ. ಯೇಟ್ಸ್ ಈ ಸಂಕಲನಕ್ಕೆ ಮುನ್ನುಡಿ ಬರೆದಿದ್ದರು.

ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನವರಲ್ಲದ, ಭಾರತದ ಭೂಭಾಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಪ್ರಜೆ ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಆ ಕಾಲದ ಭಾರತೀಯರನ್ನು ಯುರೋಪಿಯನ್ನರು ‘ಆಂಗ್ಲೋ ಇಂಡಿಯನ್’ ಎಂದು ಕರೆಯುವ ರೂಢಿಯಿತ್ತು. ಈ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಹಲವು ಬಾರಿ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿಗೆ ಪಯಣಿಸಿದ್ದ ಟ್ಯಾಗೋರ್ ಅವರನ್ನು ‘ಆಂಗ್ಲೋ ಇಂಡಿಯನ್ ಕವಿ’ ಎಂದೇ ಗುರುತಿಸಲಾಗಿತ್ತು.

ಬಂಗಾಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಟ್ಯಾಗೋರ್ ಅವರಿಗೆ ವಿಶೇಷವಾದ ಸ್ಥಾನವಿದೆ. ಕತೆಗಾರ, ಕವಿ, ಕಲಾವಿದ, ನಾಟಕಕಾರ ಹಾಗೂ ಸಂಗೀತ ಸಂಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಪರಂಪರೆ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿದ ಹೆಗ್ಗಳಿಕೆ ಅವರದು. ಇಂದಿಗೂ ‘ಟ್ಯಾಗೋರ್ ಸಂಗೀತ’ ಎಂಬುದು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಗುರುತಿಸಲಾಗುವ ಸಂಗೀತ ಪರಂಪರೆಯಾಗಿದೆ. ಕಾವ್ಯದಷ್ಟೇ ಸಂಗೀತವೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾಗಿದ್ದು ಪಶ್ಚಿಮ ಭಾರತದಿಂದ ಬರ್ಮಾದವರೆಗೂ ಬೆಂಗಾಲಿ ಭಾಷೆಯನ್ನಾಡುವ ಜನ ಇದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಇಂದಿಗೂ ಟ್ಯಾಗೋರರ ಕವಿತೆಗಳನ್ನು

ಟ್ಯಾಗೋರರನ್ನು ನೆನೆಯುತ್ತಾ...

ಕೇಳುತ್ತಾ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಕವಿತೆಗಳ ಗಾಯನ ಅದೊಂದು ದಿವ್ಯವಾದ ಭಾವಯಾನ ಅನ್ನುವಂತೆ ನಿರ್ವಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಹೇಗೆ ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ಟಾಲ್‌ಸ್ಟಾಯ್ ನಿರ್ಮಿತ ಸಾಹಿತ್ಯ ಒಂದು ಮರೆಯಲಾಗದ ಅನುಭವವನ್ನು ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದೆಯೋ ಹಾಗೆ ಟ್ಯಾಗೋರರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಹಾಗೂ ಸಂಗೀತ ಭಾರತಾದಾದ್ಯಂತ ಭಕ್ತಿ ಭಾವಗಳ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದೆ. Bard of Bengal ಎಂದು ಕರೆಸಿಕೊಂಡ ಹಿರಿಮೆ ಅವರದು.

ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ವಿಶ್ವಮಾನವನ ಕಲ್ಪನೆಯ ಕನಸು ಕಂಡವರು ಅವರು. ಟ್ಯಾಗೋರರ ಕಾಲವನ್ನು ‘ರವೀಂದ್ರನಾಥ ಯುಗ’ವೆಂದೇ ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆಚಾರ್ಯ, ಗುರುದೇವ, ಎಂದು ಕರೆಸಿಕೊಂಡ ಹಿರಿಮೆ ಅವರಿಗೆ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿನ ಜನ ಅವರ ಬಗ್ಗೆ ಅತೀವವಾದ ಪ್ರೀತಿ, ಗೌರವ, ಅಚ್ಚರಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ರವೀಂದ್ರರು ಪ್ರಕೃತಿ, ಮಾನವ ಸಂಬಂಧಗಳಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನನ್ನು ಕಾಣಬಲ್ಲವರಾಗಿದ್ದರು. ಅವರ ಬಹುತೇಕ ಕವಿತೆಗಳು ಗರ್ಭಗುಡಿಯಿಂದ, ಮೌಢ್ಯತೆಯಿಂದ ಆಚೆ ದೇವನನ್ನು ಕಾಣಬಲ್ಲವಾಗಿವೆ.

ಒಮ್ಮೆ ಕಲ್ಕತ್ತಾ ನಗರದ ಬ್ರಹ್ಮಸಮಾಜದ ಒಂದು ಪ್ರಾರ್ಥನಾ ಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದ ಅವರನ್ನು ನೋಡಲು ಜನ ಕಿಟಕಿ, ಬಾಗಿಲುಗಳಲ್ಲಿ, ಹೊರಗಿನ ಬೀದಿಗಳಲ್ಲಿ ಜಾಗವಿಲ್ಲದಂತೆ ಕಿಕ್ಕಿರಿದು ಸೇರಿದ್ದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಬೆಂಗಾಲಿ ವೈದ್ಯರೊಬ್ಬರು ಕವಿ ಯೇಟ್ಸ್ ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇಂತಹ ಹಲವಾರು ಸೋಜಿಗದ ಕತೆಗಳು ಅವರ ಸುತ್ತ ಹೆಣೆದುಕೊಂಡಿವೆ. ಅವರ ಬಹುತೇಕ ಕವಿತೆಗಳು ದೋಣಿಯಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಬರೆದವೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ದೋಣಿಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ತಿಂಗಳುಗಟ್ಟಲೆ ವಾಸ ಮಾಡುತ್ತಾ ನದಿಡಡದಲ್ಲಿ ಜೀವಿಸುವವರ ಜೀವನವನ್ನು, ರೈತರ ಬದುಕನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರ ಹಲವು ಸಣ್ಣಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ ವಿವರಗಳು ಸಿಗುತ್ತವೆ. ದೋಣಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಧ್ಯಾನಮಗ್ನರಾಗುತ್ತಾ, ಭಗವಂತನೊಂದಿಗೆ ಆತ್ಮಸಂಗಾತಕ್ಕೆ ತೊಡಗುತ್ತಿದ್ದರೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಹಿಂದಾಗಿ, ಭವ್ಯವಾಗಿ ಬದುಕಿದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಸುತ್ತ ಇಂತಹ

ಕತೆಗಳು ಸಹಜವಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಟ್ಯಾಗೋರರ ತಂದೆ ದೇವೇಂದ್ರನಾಥ ಟ್ಯಾಗೋರರು ಸಹ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯುಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದರು.

ಟ್ಯಾಗೋರರ ಹೆಗ್ಗಳಿಕೆಯಿರುವುದು ಕೇವಲ ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ, ಧ್ಯಾನಮಗ್ನರಾಗಿ ಕವಿತೆ ಬರೆದಿದ್ದರಲ್ಲ. ಸಮಾಜಸುಧಾರಣೆಯ ಕನಸು ಕಂಡ ಅವರು ಮಕ್ಕಳ ಶಿಕ್ಷಣದ ಬಗ್ಗೆ ಚಿಂತಿಸಿದರು. ಹಿಂದೆ ಆಶ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಪಾಠಪ್ರವಚನಗಳಂತೆ ಶಾಂತಿನಿಕೇತನದಲ್ಲಿ ಶಾಲೆಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದರು. ಅದು ‘ವಿಶ್ವಭಾರತಿ’ ಎಂಬ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವಿದ್ಯಾಪೀಠವಾಗಿದೆ. ಈ ಶಾಲೆಗಾಗಿ ತಮ್ಮ ಮನೆ, ಮಡದಿ ಮೃಣಾಲಿನಿಯವರ ಒಡವೆಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡರು. ಮುಂದೆ ಆ ಕಾದಲ್ಲೇ ದೊಡ್ಡಮೊತ್ತವೆನಿಸಿದ ಒಂದು ಲಕ್ಷದ ಇಪ್ಪತ್ತು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿಗಳ ನೊಬೆಲ್ ಬಹುಮಾನ ಬಂದಾಗ ಆ ಹಣದ ಸ್ವಲ್ಪ ಭಾಗವನ್ನು ಶಾಂತಿನಿಕೇತನದ ಶಾಲೆಗಾಗಿ ವಿನಿಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇನ್ನೊಂದು ಭಾಗವನ್ನು ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಒಂದರಲ್ಲಿ ಠೇವಣಿಯಿಟ್ಟರು. ಅದನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯ ರೈತರು ಕಡಿಮೆ ಬಡ್ಡಿಯ ಮೇಲೆ ಪಡೆದು ಕೃಷಿಗೆ ವಿನಿಯೋಗ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲೆಂಬ ದೂರದ ಆಲೋಚನೆಯೂ ಅವರಲ್ಲಿತ್ತು.

ಶೈಕ್ಷಣಿಕವಾಗಿ, ರೈತಪರವಾಗಿ ಆಲೋಚಿಸಬಲ್ಲ ಅವರು ಏಕಕಾಲಕ್ಕೇ ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಕರೂ, ಸಾಹಿತಿಯೂ, ಕಲಾವಿದರೂ, ದೇಶಭಕ್ತರೂ ಆಗಿದ್ದರು. ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರ್ಕಾರ ಅವರಿಗೆ ‘ನೈಟ್‌ಹುಡ್’ ಪದವಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಗೌರವಿಸಿತು. ಜಲಿಯನ್ ವಾಲಾಬಾಗ್ ದುರಂತದಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸೈನಿಕರು ನಿರಾಯುಧರಾಗಿದ್ದ ಭಾರತೀಯರ ಮೇಲೆ ಗುಂಡಿನ ದಾಳಿ ನಡೆಸುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನು ಖಂಡಿಸಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿನ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ವೈಸರಾಯರಿಗೆ ಪತ್ರ ಬರೆಯುವ ಟ್ಯಾಗೋರರು, ತಮಗೆ ನೀಡಿದ್ದ ನೈಟ್‌ಹುಡ್ ಪದವಿಯನ್ನು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿರುಗಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಟ್ಯಾಗೋರರನ್ನು ಕುರಿತಾದ ಹಲವು ವಿಶೇಷವಾದ ವಿಚಾರಗಳು ಹರಿಹರಪ್ರಿಯ ಅವರು ಹೊರತಂದ “ವಿಶ್ವಕವಿ ‘ಗೀತಾಂಜಲಿ’ : ಕನ್ನಡಗಳ ಸಂವೇದನೆ” ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯವಾಗುತ್ತವೆ. ರವೀಂದ್ರರು ತಮ್ಮ ‘ಕೊರೊ ಜಾಗರಿತ’ ಎಂಬ ಕವಿತೆಯನ್ನು ತಾವೇ ಇಂಗ್ಲಿಷಿಗೆ ಅನುವಾದಿಸಿದ್ದು, ಆ ಕವಿತೆಯನ್ನು ಮೂವತ್ತು ಕವಿಗಳು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಅನುವಾದಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆ ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ಒಂದೆಡೆಗೆ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿರುವುದು ಮಹತ್ವದ ಸಂಗತಿ.

■ ಅಮೃತಮತಿ

● ದುಡಿಮೆಯು ಅತ್ಯಂತ ಹೆಚ್ಚು ಬೆಲೆಬಾಳುವ ಬಂಡವಾಳ.

—ಕಾರ್ಲ್ ಮಾರ್ಕ್ಸ್

● ಕಾಲದ ಮರಳಿನಲ್ಲಿ ಹೆಜ್ಜೆಗುರುತುಗಳನ್ನು ಬಿಡು. ಕಾಲನ್ನೆಳೆಯುತ್ತಾ ನಡೆಯಬೇಡ.

—ಎ.ಪಿ.ಜೆ. ಅಬ್ದುಲ್ ಕಲಾಂ

ಮಾತೇ ಮತ್ತು

● ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಇರುವುದನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸಲು ಬಿಡದ ಅಥವಾ ನಿಮ್ಮ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಸಹಿಸದ ಯಾವುದೇ ವ್ಯಕ್ತಿ ನಿಮ್ಮ ಸ್ನೇಹಿತನಲ್ಲ.

—ಒಲೈಸ್ ವಾಕರ್

● ‘ನಮ್ಮನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುವವರಿದ್ದಾರೆ’ ಎನ್ನುವ ನಂಬಿಕೆಯೇ ಜೀವನದ ಅತ್ಯಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸುಖ.

—ವಿಕ್ಟರ್ ಹ್ಯೂಗೊ

● ಕೋಪವನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸದಿದ್ದರೆ ಅದು ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನ ಜ್ಯೋತಿಯನ್ನು ನಂದಿಸಿಬಿಡುತ್ತದೆ.

—ಇಂಗರ್ ಸಾಲ್